

Káló az övéi takarásában, Mirka kicsit a szélén áll, mikor bejön Juló és Toma. Juló odaszalad Mirkához, és megöleli, csókolja a fejét, Toma is csatlakozik. Még nagyobb a boldogság.

Am egy pillanatban Juló és Káló (most először) egymásra néznek. Eldönthetetlen, hogy ismerik-e egymást, vagy csak megtetszenek egymásnak. Minden esetre valami van. És ezt Mirka látja.

Sötét

Ezzel a vázlattal kerestem meg Kárpáti István rendezőt, aki határozottan és lelkesen mondott igent a történet közös színpadra állítására. Már a próbákat megelőző egyeztetéseinken kiderült, hogy szerencsésebb találkozásunk nem is lehetett volna: a téma és a mese nemcsak inspirálta Istvánt, de számos színházi- és élettapasztalattal, lényegre törő kérdésekkel tudta gazdagítani a folyamatot.

Felismerések, dilemmák a próbák előtt

A vázlatból István mindannyiunk számára hasznos összefoglalókat készített, amik egyszerre értelmezték és újra is alkották a történetet. Ezek közül talán a legfontosabb:

„Nem volt apám, volt egy lyuk az életemben, egy hiány, amire nem válaszolt anyám, csak ilyen fura dolgokat mondott, ilyen nem kézzelfogható dolgokat, és össze voltam zavarodva, és a fantáziámban kialakítottam egy apa-képet, és aztán, amikor talákoztam két gyerekkel, akik az apjukat keresték, éreztem valami lelki rokonságot, valahogy a dolgok a helyükre kerültek, lett célom, hogy voltaképpen ugyanazt akarom, mint ők, megtalálni az apámat, és elindultam velük, hogy megkeressem őt. De ezek a gyerekek cigányok voltak, és talákoztam azzal, hogy ebben az országban hogyan viszonyulnak a cigányokhoz. És akkor megéreztem, hogy milyen cigánynak lenni, milyen kisebbséginek lenni. És aztán megtalálták az apjukat, és lehet, hogy én is megtaláltam, de valahogy már mindent máshogy látok...”

Ez a Mirka szemszögére koncentráló szűzsé erősen felvetette a történetmesélés kérdéskörét: ki, mikor és kinek mesél. E dilemmák eldöntése nyilvánvalóan erősen hat a résztvevők bevonásának lehetséges módjaira is, de a döntéseket a színészekkel közösen, a próbák alatt akartuk meghozni, hiszen nyitottak voltunk a változtatásra, és szerettük volna, ha mindenki belelehet saját tapasztalatait, gondolatait az előadásba. Ami azonban eldőlni látszott még az íróasztal mellett, István gondolatait idézve:

„Azt érzem, hogy Mirka a legfontosabb, benne kell kérdéseket generálnunk, őt kell közel hozni a gyerekekhez, rajta keresztül kell megélnünk az élményeket, őt kell megértenünk, vele együtt kell haladnunk, figyelniünk, rácsodálkoznunk, azonosulnunk kell vele, meg kell őt nyernünk a gyerekeknek, belé kell szeretnünk, inspirálóvá kell tennünk, a kuckóját, az elhatározását, hogy most elszökik, megkeresi az apját, és vele együtt kell rácsodálkoznunk Doja történeteire, az apátlan-anyátlan gyerekekre, a cigánygyűlöletre, az emberek gyűlöletére, és arra, hogy egyedül van, védtelen, minden rajta múlik, és helyre kell tennie dolgokat, ki kell kotornia a szőnyeg alól a válaszokat... Mirkán keresztül magunkon kell gondolkodnunk.”

A próbafolyamat lépései

Az előadás blogján (<http://szszproba.tumblr.com/>) végigkövethető részleteiben is a próbák menete, most a szöveg megszületésének szempontjából leginkább fontos állomásokat emelem ki.

1. Közös vizsgálódás – kapcsolódásaink a történethez

Az első néhány próba során saját történeteinket, tapasztalatainkat osztottuk meg egymással a vázlat kapcsán. Feltérképeztük, hogy számunkra milyen témaköröket, tárgyi világot és motívumokat hordoz. Legelső gyűjtésünket meg is örököztük (1. kép).

Kulturális kapcsolódásokat keresve e szakaszban olvastunk Holdosi Józsefet, Szécsi Magdát és a Palacsinta hangját, mely egy roma többségű kisiskola alsó tagozatosainak írásaiból álló szövegyűjtemény, és megnéztünk két filmet (Kurosawa: *Dodeskaden* és Zeitlin: *Beasts of the Southern Wild*).

Az első pár nap elemzései és asszociációi nyomán arra jutottunk, hogy *a képzelet bekapcsolása a túlélésért való küzdelembé* érdekel bennünket leginkább, fő témáinkat ilyen oldalról szeretnénk vizsgálni az előadás kapcsán. Ebből egyenesen adódott a továbblépés iránya is.